

Opublikowane na: Mława (mlawa.pl)

Autor: Magdalena Grzywacz

Zapraszamy na uroczystości na Kalkówce

Publikowane od

15.01.2019 12:40:10

Dziekan Dekanatu Mławskiego Zachodniego oraz Burmistrz Miasta Mława

serdecznie zapraszają na uroczystości

rocznicowe na Kalkówce

które odbędą się 20 stycznia 2019 roku (niedziela).

Program uroczystości:

12.00 - msza św. w kościele pw. Ducha Świętego (parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski – Osiedla Księżąt Mazowieckich)

- przejazd autobusami na Kalkówkę
- wystąpienie okolicznościowe
- modlitwa za zmarłych
- złożenie kwiatów, zapalenie zniczy

Organizatorzy zapewniają transport zarówno po mszy św. na Kalkówkę, jak i po zakończeniu uroczystości. Poczty sztandarowe prosimy o zebranie się na 15 minut przed rozpoczęciem uroczystości przed kościołem.

Rys historyczny

Pomnik na Kalkówce – sarkofag z napisem „OJCZYŻNA TO ZIEMIA I GROBY – NARODY TRACĄC PAMIĘĆ TRACĄ ŻYCIĘ” oraz siedem stojących obok sępów – upamiętnia zbrodnię, jakiej wieczorem i w nocy 17 stycznia 1945 r. na osadzonych w mławskim więzieniu karnym dokonała grupa operacyjna złożona z esesmanów i miejscowych żandarmów, kierowana przez przybyłych do Mławy funkcjonariuszy Gestapo. Więźniów – mieszkańców Mławy i Mazowsza Północnego, w tym żołnierzy lokalnego podziemia (Armii Krajowej i Baralionów Chłopskich) – zaczęto wywozić na Kalkówkę dużym samochodem ciężarowym ok. godz. 18:00. Kolejne transporty (w sumie 12) liczyły po ok. 30-35 osób. Przywiezionych na Kalkówkę więźniów mordowano strzałami w tył głowy. Egzekucje trwały prawdopodobnie do godz. 1-2 w nocy. Życie z ręk niemieckiego okupanta straciły 364 osoby.

Jedynym ocalałym z masakry był dwudziestosiemioletni wówczas Czesław Arabucki, którego kula trafiła nie w głowę, lecz w ramię. Jak podaje w swojej relacji, jadący z nim w transporcie na Kalkówkę więźniowie oraz on sam myśleli, że w związku ze zbliżaniem się do Mławy oddziałów radzieckich przewożących ich do innego więzienia. Tymczasem dotarli właśnie na Kalkówkę, gdzie gestapowcy wprowadzali więźniów pojedynczo do dołów i zabijali strzałami z broni palnej. „Gestapowiec, który mnie prowadził podciął mi nogi i wówczas strzelił, ale nie trafił w głowę, ale w ramię. Ja się przewróciłem. Zaczęłem udawać zabitego” – opisywał w 1980 r. Czesław Arabucki (pisownia oryginalna). To uratowało mu życie. Wkrótce przyjechał kolejny transport więźniów. „Na mnie padały ciała. Następne auto to były kobiety z celi nr 9. Jakiś mężczyzna krzyczał „jeszcze Polska nie zginęła!” [...] Kobiety krzyczały, płakały i lamentowały. Kiedy strzelano do kobiety ja po raz drugi zostałem ranny w ramię. Jak długo leżałem dokładnie nie pamiętam. Myślałem, że leżałem jakieś 15-20 minut. Z trudem wydostałem się spod zwał trupów” – czytamy w relacji jedyne ocalałego.

Czesław Arabucki był obecny podczas odsłonięcia pomnika-mauzoleum na Kalkówce 9 września 1967 r. Wraz z Kompanią Honorową Wojska Polskiego pełnił wartę przy sarkofagu skrywającym prochy ok. 100 osób nierozpoznanych przez swoich bliskich. Ciało pozostałych ofiar zbrodni na Kalkówce zostało zabrane przez rodziny i pochowane na cmentarzach parafialnych.

Sam pomnik na Kalkówce powstał w 1967 r. z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mazowskiej, ufundował go za ówczesne władze miasta. Autorami projektu byli architekci z Warszawy Barbara i Wojciech Wochnowie. W 2009 r. obiekt został poddany renowacji.

Już w 1945 r. z inicjatywy rodzin rozstrzelanych i pozostałych kolegów z Batalionów Chłopskich, na cmentarzu parafialnym na Wólce wzniesiono zbiorową mogiłę żołnierzy B.Ch. straconych na Kalkówce. Na tablicach wyryto jednaście nazwisk.

oprac. Krzysztof Napierski

Bibliografia

Czesław Arabucki: *Mord na Kalkówce* [w:] Benon Dymek (red.): *Ziemia Zawkrzeska*, tom VII, Mazawa 2003

Leszek Arent: *Pierwsze dni i tygodnie. Kształtowanie się układu politycznego w Mazowie po 18-tym styczniu 1945 roku* [w:] Ryszard Juszkiewicz (red.): *Ziemia Zawkrzeska*, tom VIII, Mazawa 2004

Leszek Arent, Andrzej Grochowski, Przemysław Miecznik: *Postacie Wpisane w Dzieje Mazawy i Regionu*. Zeszyt 2, Mazawa 2015

Andrzej Grochowski, Przemysław Miecznik, Michał Nowakowski: *Miejsca Pamięci Narodowej Mazawy i Ziemi Mazowskiej*, Mazawa 2011

Leszek Zygmunt: *Tradycja Mazowska powiatu mazowieckiego. Przewodnik subiektywny*, Warszawa 2016

Adres źródłowy: <https://mlawa.pl/artukul/zapraszamy-na-uroczystosci-na-kalkowce>